

Käsiteanalyysia käsiteanalyysista – kohti systemaattista käsiteanalyysia

---

Anita Nuopponen
Viestintätieteiden laitos
Vaasan yliopisto

Begreppsanalys är det mest centrala elementet i terminologiarbetet. I detta bidrag kontrasteras den terminologiska begreppsanalysen med begreppsanalytiska undersökningsmetoder som har föreslagits i företagsekonomisk litteratur. Diskussionen resulterar i ett förslag till en systematisk begreppsanalysmetod som integrerar element från de båda disciplinerna. Terminologiläran erbjuder en begreppsapparat som kan användas i analys av begrepp och termer inom vilket fack- och vetenskapsområde som helst. Det som de undersökta företagsekonomiska källorna bidrar med är funderingar kring analysen av begrepp utgående från en disciplin vars begreppsapparat håller på att utvecklas. Begreppsanalysen kan å ena sidan delas in i element som formande av kunskapsbasis, inre analys, yttre analys och slutledning och å andra sidan kan den genomföras som en hermeneutisk spiral.

Avainsanat: käsiteanalyysi, terminologia, käsitetutkimus

1 Johdanto

Käsiteanalyysi on terminologisen tutkimuksen ja sanastotyön keskeisin komponentti, sillä kaikki muu rakentuu sen varaan. Lisäksi suurin osa alan teoriaa kuuluu käsiteanalyysin työkaluihin. Suonuuti (1999: 29) määrittelee käsiteanalyysin sanastotyöhön kuuluvaksi toiminnaksi, ”jossa selvitetään ja kuvataan tiettyyn kokonaisuuteen kuuluvat käsitteet ja niiden suhteet toisiinsa”. Paitsi että käsiteanalyysi on ”sanastotyöhön kuuluvaa toimintaa”, sitä sovelletaan menetelmänä myös tieteellisessä tutkimuksessa jossain määrin. Olen aiemmassa tutkimuksessani tarkastellut terminologisen käsiteanalyysin ja sen työkalujen käyttöä tieteellisessä tutkimuksessa (esim. Nuopponen 2002, 2003, 2004, 2005), sillä uskon, että terminologisilla menetelmillä on annettavaa tieteelliselle tutkimukselle.

Meneillään olevassa tutkimuksessani pyrkimyksenäni on luoda paitsi käytännön sanastotyöhön myös tieteelliseenkin tutkimukseen soveltuva, yhtenäinen käsiteanalyttinen tutkimusmenetelmä, jota nimitän *systemaattiseksi käsiteanalyysiksi*. Sen muodostamiseen tarvitaan terminologisen käsiteanalyysin lisäksi myös tieteellisen tutki-

muksen näkökulmaa käsitteiden analysointiin. Tämän takia selvitän sitä, millaisia menetelmiä eri tieteenaloilla on kehitelty käsitteiden analysoimiseksi, ja vertaan niitä terminologista sanastotyötä varten kehitettyyn käsiteanalyysiin (tässä: *terminologinen käsiteanalyysi*). Tässä artikkelissa otan terminologisen käsiteanalyysin kanssa vertailtavaksi kaksi liiketaloustieteissä kehitettyä käsitteiden tutkimusmenetelmää ja pohdin sitä, miten niitten avulla voidaan tarkentaa systemaattista käsiteanalyysia.

2 Tarkasteltavat käsiteanalyysimenetelmät ja tutkimusmenetelmä

Kun kartoitin erilaisia käsiteanalyttisiä menetelmiä, termit *käsiteanalyysi* ja *concept analysis* antoivat verkkohaussa tulokseksi terminologiseen tutkimukseen tai sanastotyöhön liittyvien sivustojen lisäksi liiketaloustieteissä, hoitotieteessä ja kasvatustieteissä tehtyjä tutkimuksia. Hakutuloksista nousi esiin myös formaali käsiteanalyysi, joka liittyy tietojenkäsittelytieteisiin ja koneoppimiseen. Olen kuitenkin kiinnostunut käsiteanalyysista ihmisen suorittamana toimintona. Tämän takia kiinnostavimmiksi nousivat liiketaloustieteet, hoitotiede ja kasvatustieteet. Yhteistä niille on huoli oman käsitteistön kehittämisestä lähtökohdiltaan monitieteisen tieteenalansa vakiinnuttamiseksi. Tässä artikkelissa keskityn tarkastelemaan liiketaloustieteissä käytyä keskustelua käsitteiden tutkimisesta ja sen menetelmistä. Palaan myöhemmin kahteen muuhun tieteenalaan¹.

Suomalaisessa liiketaloustieteiden kirjallisuudessa tärkeimmiksi käsiteanalyysin kehittäjiksi ja puolestapuhujiksi nousivat Juha Näsi (1980), joka puhuu **käsiteanalyysista** sekä Tuomo Takala ja Anna-Maija Lämsä (2001), jotka kuvaavat **tutkitsevaksi käsite-tutkimukseksi** nimittämäänsä tutkimusmenetelmää. Otin ne mukaan tarkasteluun vertailtavaksi **terminologisen sanastotyön** kanssa, sillä Näsiä (1980) ja Takalaa ja Lämsää (2001) käytetään alan suomalaisessa tutkimuksessa keskeisimpinä lähteinä. Myös Ahonen ja Kallio (2002: 6), jotka pohtivat käsitetutkimuksen haasteita johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kannalta, tuovat esiin näiden kahden lähteen roolin uranuurtajina. He korostavat, että ulkomaankielinenkään kirjallisuus "ei tilanteeseen ole tuonut merkittävää helpotusta, ja usein käsitteiden ja peruskategorioiden analysointi sekä

---

¹ Esim. Nuopponen (2009). Analysis of Concept Analysis. Esitelmä; XVII European Symposium on Languages for Specific Purposes 17–21.2009, Århus, Denmark.

tekstien ja käsitteiden tulkinta yhdistetäänkin paremminkin filosofian alaan, jonka välineistö ja kieliteoriat [...] ovat kuitenkin keskiverto liiketaloustieteilijän käsitteetutkimukseen liittyvän metodologisen tietämyksen tarpeen kannalta yleensä suhteellisen hyödyttömiä." Nykyään myös hoitotieteessä sovelletut menetelmät näyttävät valtaavan alaa myös liiketaloustieteellisessä tutkimuksessa (ks. Puusa 2008).

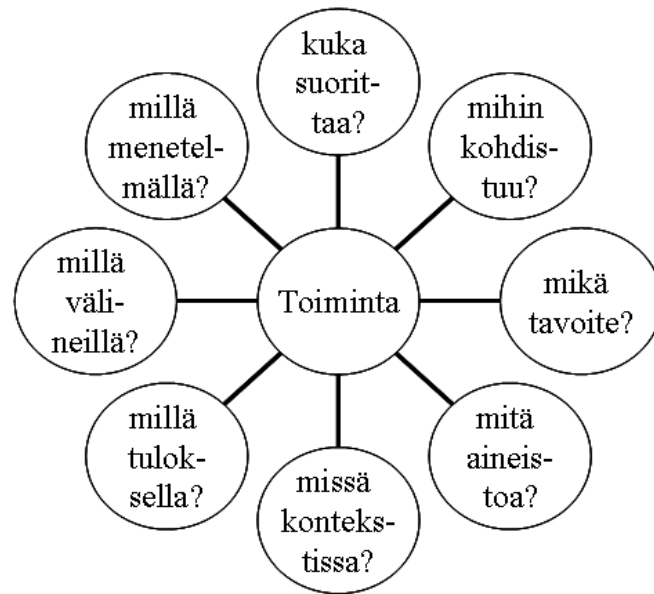
Taulukossa 1 on alustavasti kaikkien kolmen nyt vertailtavana olevan käsiteanalyysimenetelmän määritelmät sellaisena kuin ne määritellään alan kirjallisuudessa.

Taulukko 1. Tarkasteltavien menetelmien määritelmät.

terminologinen käsiteanalyysi (Suonuuti 1999: 29)	käsiteanalyysi (Näsi 1980: 10)	tulkitseva käsitetutkimus (Lämsä & Takala 2001: 387)
sanastotyöhön kuuluva toiminta, jossa selvitetään ja kuvataan tiettyyn kokonaisuuteen kuuluvat käsitteet ja niiden suhteet toisiinsa	tavoitteellista käsiteongelman ratkaisua; käsitteiden muodostamista analyyttisen ja synteettisen pohdinnan kautta käyttäen hyväkseen muita, jo tunnettuja käsitteitä sekä oivallusta.	organisaatio- ja johtamistutkimuksen tulkitsevaan tutkimusparadigmaan kuuluva menetelmä, jossa ollaan kiinnostuneita kirjoitetussa, tekstuaalisessa muodossa olevien käsitteiden ja niiden määritelmien merkitysten tulkinnasta.

Vertaillakseni eri lähteitä keskenään käytin menetelmänä systemaattista käsiteanalyysia, jota olen samalla myös kehittälemässä. Keskeisiä lähteitä lukiessani laadin ensin jokaisesta käsiteanalyysityypistä graafisen esityksen käyttäen apuna satelliittimallia eli mieliekarttatyyppistä esitystä². Kokosin satelliittimalliesityksiin alustavasti kuhunkin analyysimenetelmään liittyviä ominaispiirteitä. Koska käsiteanalyysissa on kyse toiminnosta, käytin lähtökohtana toimintasuhteista käsitejärjestelmämallia, jota muokkasin tarkoitukseen soveltuvaksi (kuvio 1; ks. esim. Nuopponen 2006).

² Satelliittimallista tarkemmin ks. esim. Nuopponen 1994; 2004.

Kuvio 1. Toimintasuhteinen käsitejärjestelmämalli.

Käsiteanalyysityyppejä analysoidessani relevanteiksi kysymyksiksi nousivat mm.: *Kuka käyttää käsiteanalyysia? Mihin käsiteanalyysi kohdistuu? Mihin tarkoitukseen analyysia käytetään ja mikä on sen tavoite? Mitä aineistoa käytetään? Missä kontekstissa analyysia käytetään? Mitä on tuloksena? Millä välineillä tai metakäsitteillä sitä suoritetaan? Mitä menetelmää käytetään?* Jokaiseen kysymysnoodiin liittyi kunkin käsiteanalyysityypin kohdalla yksi tai useampi alanoodi, koska esim. tutkimuskohteita tai tuloksia saattoi olla useampia. Poimin näin syntyneistä satelliittimalleista eri käsiteanalyysityypeille yhteiset tekijät (tutkimuksen tekijä, kohde, tavoite, aineisto, konteksti, tulos, välineet, kulku) ja sijoitin ne taulukkoon (käsitepiirrematriisiin) vertailua varten. Tässä artikkelissa pohdin analyysista tuloksena nousseita käsiteanalyysityyppien välisiä keskeisimpiä eroja ja yhtäläisyyksiä. Niitä liittyi kontekstiin, tavoitteisiin, aineistoon, tuloksiin ja erityisesti tutkimuksen kulkuun, johon kiinnitin erityistä huomiota.

3 Käsiteanalyysin konteksti

Terminologisessa sanastotyössä käsiteanalyysi on keskeinen osa sanastoprojektia, ja Nykänen (1999: 68) sijoittaa sen yhdeksi vaiheeksi varsinaisen sanaston laadintavaiheen

sisälle (ks. myös Nuopponen 2004). Tieteellisessä tutkimuksessa käsiteanalyysi sijoittuu vastaavasti osaksi tutkimusprosessia.

Liiketaloustieteissä on keskusteltu siitä, onko käsiteanalyysi itsenäinen tutkimusmenetelmä tai -ote vai voidaanko kaikkea käsitteisiin kohdistuvaa tutkimusta (käsite-tutkimus) tai peräti kaikkea teoreettista tutkimusta nimittää käsiteanalyysiksi. Ahonen ja Kallio (2002: 96) toteavat, että käsiteanalyysina pidetään joskus kaikkea teoreettista tutkimusta ja joskus jopa sellaisia tutkimuksia, joista puuttuu oma empiirinen osio. Omimmillaan he näkevät käsiteanalyysin nimenomaan "käsitteiden ja käsitejärjestelmien analysoinnissa, siis eräässä mielessä metodina".

Näsi (1980: 32) hahmottaa käsiteanalyysia yrityksen taloustieteissä käytettävänä tutkimusotteena, mutta hän toteaa, että käsiteanalyysia tarvitaan myös osana kaikkia muitakin tutkimusotteita. Hän näkee käsiteanalyysin lisäksi myös analogisena filosofisen ajattelun metodille. Takala ja Lämsä (2001) puhuvat käsiteanalyysin sijasta tulkitsevasta käsitetutkimuksesta organisaatio- ja johtamistutkimuksen menetelmänä ja erottavat sen Näsin kuvaamasta "perinteisestä käsiteanalyysista". Puusa (2008: 38), joka tarkastelee artikkelissaan käsiteanalyysia liiketaloustieteen menetelmänä, näkee erona sen, ottaako tutkimus kantaa "siihen, millaista sosiaalisen todellisuuden ilmiötä käsite kuvaa", kuten tulkitseva käsitetutkimus tekee, vai pitäytyykö tutkimus "perinteisen käsiteanalyysin" tavoin käsitteiden tarkastelussa.

4 Tutkimuskohde ja -tavoite

Terminologisen sanastotyön ja tutkimuksen kohteena ovat tavallisesti jonkun muun tieteen- tai erikoisalan käsitteistöt ja termistöt, kun taas liiketaloustieteissä samoin kuin muillakin tieteenaloilla pohditaan oman alan käsitteistöä ja termistöä. Terminologinen tutkimus pyrkii kehittämään yleisteoriaa kaikkien alojen termistöjen ja käsitteistöjen analysoimiseksi, kun taas liiketaloustieteelliset lähteeni ovat kiinnostuneita ensisijaisesti oman alansa työkalujen kehittämisestä.

Yhteistä terminologiselle käsiteanalyysille ja molemmille tarkastelluille liiketaloustieteellisille käsitteiden tutkimisen menetelmille on tarve selvittää käsitteitä ja niiden välisiä suhteita. Edellä mainitun Suonuutin (1999: 29) määritelmän mukaan terminologisen käsiteanalyysin tehtävänä on selvittää ja kuvata tiettyyn kokonaisuuteen kuuluvat käsitteet ja niiden suhteet toisiinsa. Myös liiketaloustieteiden käsiteanalyysia käsittelevät lähteet nostavat nämä tehtävät esiin, ja esimerkiksi Puusa (2008: 36) luettelee mahdollisiksi tavoitteiksi tutkimuksen kohteena olevan käsitteen jäsentämisen, pyrkimyksen ymmärtää käsitteeseen liitettyjä merkityksiä, käsitteen ja sen lähikäsitteiden välisten suhteiden selkeyttämisen tai käsitteen kriittisten ominaispiirteiden tunnistamisen. Näsi (1980: 10) näkee käsiteanalyysin tavoitteena käsiteongelmien ratkaisemisen ja uusien käsitteiden muodostamisen aiempien pohjalta oivallusta käyttäen, mikä taas ei ole terminologisen käsiteanalyysin tarkoitus ellei ole kyse nimenomaan analyysin suorittajan omasta erikoisalasta ja siihen liittyvästä käsitteistön ja termistön kehitystyöstä. Takala ja Lämsä (2001: 371) määrittelevät tulkitsevan käsitetutkimuksen tavoitteeksi käsitteisiin ja niiden määritelmiin sisältyvien merkityksien löytymisen ja niiden tulkinnan tietystä teoreettisesta näkökulmasta. Myös terminologisessa käsiteanalyysissa joudutaan pohtimaan hyvinkin tarkkaan määritelmän laatijan tarkoituseriä ja vertailemaan erilaisia määritelmiä toisiinsa.

5 Aineisto ja aineistolähteet

Terminologisen analyysin aineistoksi sanastotyön oppaat neuvovat kokoamaan tarkasteltavan alan lähteistä termeiltä vaikuttavia ilmaisuja, alustavia määritelmiä ja muita käsitteiden kuvauksia. Tiedonlähteinä esimerkiksi Sanastotyön käsikirja (1988: 142–143) mainitsee auktorisoidun aineiston, tiedeyhteisön hyväksymän aineiston, ajankohtaisen mutta ei välttämättä yleisesti vakiintuneen aineiston sekä suulliset lähteet. Kirjallisen aineiston lisäksi käytetään tiedonlähteinä siis myös kohdealan asiantuntijoita. Vastavasti Näsi (1980: 10) ottaa mukaan myös alan (yritysmaailma) "kentän toimintoihin, rakenteeseen, kieliseen ja ongelmiseen" kirjallisen aineiston lisäksi. Takala ja Lämsä (2001: 371) sen sijaan rajaavat tulkitsevan käsitetutkimuksen aineistoksi vain ne oman tieteenalansa käsitteet ja määritelmät, joita esiintyy alan kirjoituksissa eli siis organisaatio- ja johtamiskirjallisuudessa.

6 Käsiteanalyysin tulos

Tuloksena terminologisesta käsiteanalyysista ovat käsitejärjestelmä tai -järjestelmiä ja Suonuutin (1999: 29) mukaan myös joukko toisiinsa sopivia määritelmiä. Määritelmien laatimiseen liittyy sanastotyössä erilaisia ohjeita ja vaatimuksia, joiden soveltamisen en näkisi kuuluvan itse käsiteanalyysiin. Määritelmien muotoilu voitaisiin nähdä varsinaisesta käsiteanalyysista erillisenä vaiheena esimerkiksi sanastotyössä kuten Nykänen (1999: 68) tekee. Tulkitsevasta käsitetutkimuksesta puolestaan on tuloksena "merkitystulkinta ja tulkitun käsitteen kytkeminen teoreettisen viitekehyksen kautta johonkin tutkimusalan substanssia käsittelevään tieteelliseen keskusteluun" (Takala & Lämsä 2001: 380–381). Tässä tulee esiin nimenomaan tieteellisen tutkimuksen tarve selvittää käsitteitään ja suhteuttaa erilaisia näkemyksiä toisiinsa. Näsi (1980: 10–12) menee käsiteanalyysissaan tulkintaa pitemmälle, sillä hän näkee tuloksena kokonaan uuden käsitteen, jonkinlaisen muunnoksen entisistä käsitteistä tai kokonaisen uuden käsitejärjestelmän sekä määritelmiä ja "ajatelmia".

7 Käsiteanalyysin kulku ja menetelmä

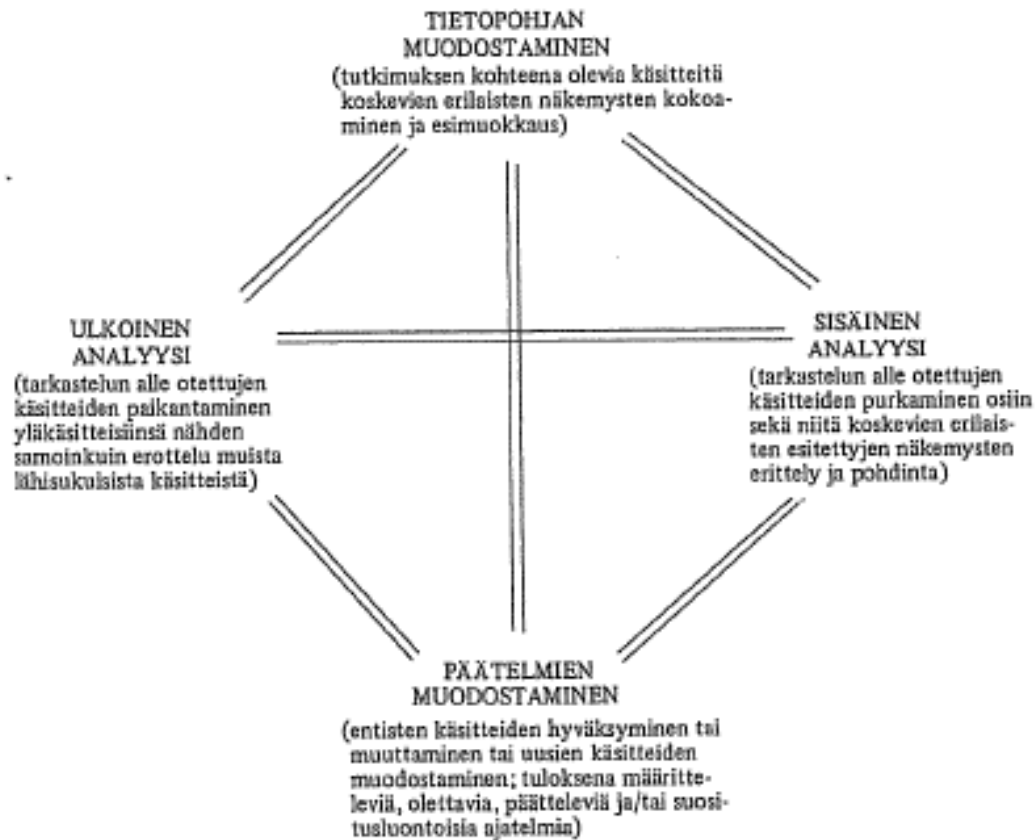
Tarkastelin perusteellisemmin käsiteanalyysin kulkua ja siinä käytettyjä "työkaluja", sillä juuri niiden kohdalla tarkastelemillani menetelmillä on annettavaa toisilleen. Terminologisen käsiteanalyysin vahvuutena näen pitkälle kehitetyt työkalut eli meta-käsitteistön kun taas Näsiltä (1980) voi saada ajatuksia itse analyysiprosessin hahmottamiseen. Yleisemmän tutkimusmenetelmäkirjallisuuden tavoin Näsi (1980) ja Takala ja Lämsä (2001) eivät esitä varsinaisia työkaluja itse käsiteanalyysin suorittamiseen kuten terminologisessa kirjallisuudessa tehdään. Terminologisessa tutkimuksessa luotujen käsitepiirretyyppien, käsitesuhteiden ja käsitejärjestelmätyyppien luokittelut ym. meta-käsitteet ovat omiaan auttamaan mallintamaan ihmisen ajattelua ja tapaa jäsentää maailmaa. Terminologiset työmenetelmät tuovat myös käsitteet näkyville painottamalla käsitejärjestelmien graafista esittämistä. Terminologisen käsiteanalyysin työkalut tarjoavat tutkijoille ja sanastotyöntekijöille siis konkreettisempia välineitä kuin vain erittelemättömäksi jäävän "ajattelun metodin", jota muissa käsiteanalyysin kuvauksissa tarjotaan (ks. Näsi 1980: 12; Tamminen 1993: 149).

Ongelmana terminologisten työkalujen soveltamisessa kuitenkin on usein se, että siinä terminologia-alan kirjallisuudessa, jonka opiskelijat tai tutkijat aivan ensiksi saavat käsiinsä ja johon he tavallisesti tyytyvät, on kuvattu nimenomaan käytännön sanastotyön prosessia, eikä se välttämättä sellaisenaan sovellu tieteelliseen tutkimukseen. Kuvauksissa käsiteanalyysi esitetään osana sanaston laadintaa. Pelkän sanaston laatiminen ei kuitenkaan ole tieteellistä tutkimusta eikä sanasto sellaisenaan tieteellisen tutkimuksen tulos. Korkeintaan sanasto voi olla sivutuote tutkimusprosessista, jossa joudutaan selvittämään alan käsitteistö perusteellisesti tutkimuksen varsinaisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Näsin (1980) ja Takalan ja Lämsän (2001) esittämien menetelmien antia on se, että ne tuovat mukaan nimenomaan tieteelliselle tutkimukselle ominaisia piirteitä käsitteiden tutkimiseen. Tämä koskee paitsi analyysin tavoitteen asetteluja, tulkintojen tekemistä ja tieteellisten käsitteiden muodostamisprosessia myös käsitteiden tutkimisen prosessia tieteellisen tutkimuksen kontekstissa.

Näsi (1980: 12–14) esittää käsiteanalyysille kaksi mallia. Otan niistä tarkasteltavaksi toisen (kuvio 2), jolla on yhtymäkohtia omassa tutkimuksessani hahmottamaani systemaattiseen käsiteanalyysimalliin. Vertaan niitä seuraavassa toisiinsa. Näsi (1980: 12) aloittaa mallinsa **tietopohjan muodostamisella** eli alan tutkimuksen kartoitituksella. Terminologinen käsiteanalyysi alkaa samoin, mutta usein aineistoa täydennetään myöhemmissäkin vaiheissa. Myös terminologisessa opinnäytteessä on tietyissä tapauksissa tarkoituksenmukaista rajata aineisto tiettyihin lähteisiin, etenkin, jos tutkitaan yhden tai useamman tutkijan teorioita ja käsitteistöä.

Kuvio 2. Näsänen (1980: 13) käsitteanalyysiprosessin luonnos.

Toisena vaiheena Näsänenin mallissa on **ulkoinen analyysi**, jossa selvitetään lähisukuiset käsitteet ja yläkäsitteet. Omassa mallissani tämä vastaa lähinnä vaihetta, jossa satelliittimallia apuna käyttäen luodaan alustava yleiskuva tutkittavan erikoisalan käsitteistöä ja käsitteiden suhteista toisiinsa. Kolmannessa vaiheessa eli **sisäisessä analyysissä** käsitteet puretaan osiin, eritellään erilaisia näkemyksiä ja pohditaan niitä. Tämä vastaisi satelliittimalliesityksen eri haarojen tarkastelua kutakin erikseen, käsitteiden välisten suhteiden selvittämistä ja käsitteiden sisältöjen vertailua esimerkiksi erilaisten taulukoiden tai matriisien avulla (käsittepiirrematriisit).

Viimeisenä Näsänenin mallissa on **päätelmien muodostaminen**, jolloin Näsänenin mukaan hyväksytään tai muunnellaan olemassa olevia käsitteitä tai muodostetaan uusia. Terminologisessa tutkimuksessa päätelmien teko analyysistä voi koostua alan käsitteistön tarkennetun kokonaiskuvan muodostamisesta ja ratkaisun esittämisestä alan

käsiteongelmiin. Näsin mallin tavoin kyse voi olla paitsi olemassa olevien käsitteiden kuvaamisesta myös joissain tapauksissa niiden muokkaamisesta tai uusien muodostamisesta, jos tutkija tekee analyysia oman alansa käsitteistöstä. Terminologista tieteellistä tutkimustahan voidaan tehdä toisaalta oman tieteenalan tai erikoisalan käsitteistöstä, mutta myös jonkin toisen alan käsitteistöstä esimerkiksi osana erikoiskielten tai erikoisalaviestinnän tutkimusta. Jos terminologisen käsiteanalyysin aineistossa esiintyy erilaisia näkemyksiä samasta asiasta, on tarkoituksenmukaista analysoida ne kukin oman satelliittimallinsa avulla ennen kuin niitä verrataan toisiinsa. Eli samoin kuin tein tämän artikkelin aineistoa analysoidessani. Sama koskee erikielistä aineistoa.

Takala ja Lämsä (2001: 382) eivät esitä omaa malliaan tutkimuksen vaiheista, mutta korostavat erityisesti teoreettisen **näkökulman** ja **viitekehyksen** valintaa sekä **lähdekritiikin** tärkeyttä. He esittävät, että tutkimus tapahtuu **hermeneuttisena kehänä**, jossa tutkijan havainnot ja teoria ovat jatkuvassa vuorovaikutussuhteessa. Tämä tulee esiin niin minun kuin Näsinkin pohdinnoissa. Näsi (1980: 12) painottaa, että edellä esitettyjä käsiteanalyysin osatekijöitä ei pidä nähdä selvärajaisina vaiheina, jotka on suoritettava tiettyssä järjestyksessä, vaan että ne painottuvat eri tavoin eri tutkimuksissa. "Kierrosten" määrä vaihtelee ja saatetaan joutua palaamaan "etukäteen määrittelemättömiin esivaiheisiin" (emt.). Sama pätee myös terminologiseen tutkimukseen. Käsitteiden välisten suhteiden selvittäminen antaa tietoa käsittepiirteistä, ja päinvastoin käsittepiirreanalyysi johtaa käsitesuhteiden selventymiseen. Eri vaiheisiin joudutaan palaamaan yhä uudelleen ja aiemmin saatu tieto johtaa uuden tiedon syntymiseen, mikä puolestaan voi johtaa alkuasetelman uudelleen muokkaamiseen.

8 Päätelmät

Yhteisenä ytimenä terminologisella käsiteanalyysilla ja tässä kuvatuilla liiketaloustieteissä esitetyillä käsitteiden tutkimusmenetelmillä on, että niissä analysoidaan käsitteistä saatuja tietoja ja selvitetään näin käsittepiirteitä ja -suhteita tarkasteltavan alan käsitejärjestelmän tai -järjestelmien ja määritelmien muodostamiseksi.

Eroksi nousi etenkin se, että terminologista käsiteanalyysia varten on alan tutkimuksessa luotu metakäsitteistö, jonka avulla voidaan mallintaa ihmisen ajattelua ja tappaa jäsentää maailmaa sekä tuoda käsitteitä näkyville. Terminologisen käsiteanalyysin käsitepiirretyyppien, käsitesuhteiden ja käsitejärjestelmätyyppien luokittelut ynnä muut metakäsitteet voivat tarjota niin tutkijoille kuin sanastotyön tekijöillekin konkreettisempia välineitä kuin vain erittelemättömäksi jäävän "ajattelun metodin", jota menetelmäkirjallisuudessa tarjotaan.

Näsin ja Takalan ja Lämsän menetelmänkuvauksista nousi esiin nimenomaan tieteellisen tutkimuksen kannalta olennaisia piirteitä käsitteiden tutkimiseen. Yhdistelemällä näitä menetelmiä ja pohdintoja terminologiseen käsiteanalyysiin voidaan hahmottaa hermeneuttisesti etenevää käsitteiden systemaattista analyysimallia, jota voidaan käyttää tutkimuksessa omana tutkimusmenetelmänään, muita menetelmiä täydentävänä menetelmänä tai välineenä teoreettisen viitekehyksen muodostamisessa.

Lähteet:

- Ahonen, Ari & Tomi J. Kallio (2002). *Käsite- ja tekstitutkimuksen metodologia: Perusteita, näkökulmia ja haasteita johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kannalta*. Turku: Turun kauppakorkeakoulu.
- Kallio, Tomi J. (2006). Teoreettinen tutkimus ja liiketaloustieteet. Teoksessa: *Liiketaloudellinen aika-kauskirja* 4/06, 510–538.
- Nuopponen, Anita (1994). *Begreppssystem för terminologisk analys*. Acta Wasaensia. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Nuopponen, Anita (2002). Terminologisk analys som forskningsmetod. Nordterm 2001, Rapport från Nordterm 2001, 50–55. Toim. Johanna Suomalainen. Helsinki: Tekniikan Sanastokeskus.
- Nuopponen, Anita (2003). Käsiteanalyysi asiantuntijan työvälineenä. Teoksessa: *Kieli ja asiantuntijuus. AFinLA-vuosikirja*, 13–24. Toim. Merja Koskela & Nina Pilke. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys, Jyväskylä.
- Nuopponen, Anita (2004). Teetä ja terminologiaa. Julkaisussa: *Erikoiskielet ja käännteoria. VAKKI -symposiumi XXIV*, 222–232. Toim.: Merja Koskela & Nina Pilke. Vaasa.
- Nuopponen, Anita (2005). Concept system analysis for academic writing. Teoksessa: *Erikoiskielet ja käännteoria. VAKKI-symposiumi XXV*, 270–280. Toim. Christer Laurén & Marjo Vesalainen. Vaasa.
- Nuopponen, Anita (2006). A model for structuring concept systems of activity. Teoksessa: *Terminology, Standardization and Technology Transfer*, 83–92. Toim. Yuli Wang, Ye Wang & Ye Tian. Beijing: Encyclopedia of China Publishing House.
- Nykänen, Olli (1999). Sanastoprojektin vaiheet. Teoksessa *Toimikunnista termitalkoisiin. 25 vuotta sanastotyön asiantuntemusta*, 62–71. Toim. Kaisa Kuhmonen. Helsinki: Tekniikan Sanastokeskus.
- Näsi, Antti (1980). *Ajatuksia käsiteanalyysista ja sen käytöstä yrityksen taloustieteessä*. Yrityksen taloustieteen ja yksityisoikeuden laitoksen julkaisuja. Sarja A2: Tutkielmia ja raportteja 11. Tampere.
- Puusa, Anu (2008). Käsiteanalyysi tutkimusmenetelmänä. *Premissi* 4/2008, 36–43.
- Sanastotyön käsikirja. Soveltavan terminologian periaatteet ja työmenetelmät* (SFS 50-1989). Toim. Tekniikan Sanastokeskus r.y. SFS-käsikirja 50. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto SFS, Tekniikan Sanastokeskus.

Käsiteanalyysia käsiteanalyysista – kohti systemaattista käsiteanalyysia

- Suonuuti, Heidi (1999). Käsiteanalyysi työmenetelmänä. Teoksessa *Toimikunnista termitalkoisiin. 25 vuotta sanastotyön asiantuntemusta*, 29–42. Toim. Kaisa Kuhmonen. Helsinki: Tekniikan Sanastokeskus.
- Takala, Tuomo & Anna-Maija Lämsä (2001). Tulkitseva käsitetutkimus organisaatio- ja johtamistutkimuksen tutkimusmetodologisena vaihtoehtona. *Liiketaloudellinen aikakauskirja* 50, 3: 371–390.